

На тези, които искрено търсят истината, Христовата Църква винаги е готова да даде отговор на основните жизнени въпроси. Сред тях е и въпросът за смисъла на молитвата.

Йоан Златоуст, велик Отец на Църквата, живял през IV в., свидетелства: „Няма нищо по-могъщо от молитвата, нищо не може да се сравни с нея.”

Учени от различни направления, богослови и философи са се опитвали да разкрият тайната на молитвата. Марбургският богослов Фридрих Хайлер признава: „Много малко са тези, които са успели да проникнат в Светая Светих на молитвата, да надникнат в душата на молящия се, да доловят страха и трепета, стремежите и желанията, вярата и доверието му. Повечето изследователи стигат до преддверието и дори не подозират за чудесата, които стават в светилището на молящата се душа.” Затова Църквата постоянно подкрепя свидетелството си с молбата на Филип към Натанаил: „Ела и

начало признаваме основополагащия постулат на вярата, че само Църквата може да отговори на въпроса: „Има ли смисъл молитвата?” Нейният отговор може да бъде единствено отговор на вяра. Само въз основа на своята вяра в Бога и Неговото откровение Църквата може да говори за онова молитвено общение с Бога, което в хода на цялата история се доказва като свята действителност - онази действителност, която, макар и отхвърляна и отричана, е невъзможно да бъде опровергана.

Всъщност кои са основополагащите постулати на вярата?

ВЯРАТА В БОГА КАТО ЛИЧНОСТ

Молитвата не е безсмислица, ако човек вярва в Бога като Личност, т.е. ако Бог за него не е идея, а най-висша Личност в мирозданието и най-висш авторитет в историята. Идеята за божеството лежи в основата на всяка религия. Но всяка идея, дори най-възвишената, винаги е абстрактна и е безличностна. Вярно е, че в слепия си фанатизъм човек може да се отдаде страстно на някаква идея. Той може да я превърне в съдържание на вярата си, сила на действията си и цел на надеждите си. Но не може да се моли на нея. В своите нужди и страхове, в грижите си и съмненията той няма да намери прибежище в нея. Нито една идея, дори най-

виж! (Йоан 1:46).

Човек може да изпита тайнството на молитвата в живота си, но не е възможно тя да бъде напълно обяснена. Защото, както казва датският епископ Монрад: „Молитвата е свят сам по себе си и може да я познае само този, който живее в този свят.” Фактът, че молитвата е непосредствен диалог на човешкото аз с божественото Ти, Църквата знае от свидетелствата на Свещеното Писание и от опита на всички, които някога са се молили на Бога с дух и истина. Защото въпросът не е в това, как народите някога са почитали боговете си, призовавали са идолите си, жертвали са на техните олтари, а в това, как вярващият чрез молитва общува с Бога. По такъв начин от самото

Смисълът на молитвата

Макар че някои продължават да тъкват обръщането на човека към Бога като слабост, в молитвена битка той винаги е намирал онези побеждаващи света сили, които напразно би търсил в самия себе си

висшата, не превишава силата на порива, с който човек ѝ се отдава. Когато под натиска на грижите и обстоятелствата собствената сила се пречупи, заедно с нея рухва и идеята. Който се базира на идеята, винаги търси прибежище в онези сили, които човек носи в самия себе си. Така молитвата, насочена към една идея, в действителност е безсмислица. Но молитвата се изпълва с дълбок смисъл, когато молещият се със своето човешко аз застава пред божественото Ти. Тук човек застава на коленете не пред тайнствена сила, покорява се не на неизбежна съдба - не, той стои в своята немощ пред живия Бог.

Съвременните идеологии полагат огромни усилия да върнат народите към първоначалните религии, като твърдят, че всеки човек носи в себе си своята съдба. По този начин той е призван да бъде творец на самия себе си и господар на съдбата си. Римският философ Луций Сенека, съвременник на Исус и на апостолите, пише: „Съдбата се възползва от правото си и не може да бъде разколебана чрез молба. Не е възможно тя да бъде умилостивена нито чрез съчувствие, нито чрез благодарност. Защо плачеш? Какво искаш? Всичко това са напразни усилия. Престани да се надяваш, че съдбата, която е предначертана от боговете, може да бъде променена чрез молитва.”

Да, молитвата е безсмислица, ако е обърната към съдбата или към абстрактния бог в самия човек. Молитвата е безсмислица, ако човек е избрал да вярва например в „немската“ религия: „Вярвам в бога на немската религия, който живее

в природата, във възвишения човешки дух и действа в моя народ.” По този начин се отричат личните взаимоотношения на човека с Бога посредством молитвата. Паулзен, един от съвременните философи, пише: „При личните взаимоотношения хората споделят мисли и чувства, извършват определени действия - съвместни или по някакъв начин засягащи всеки от тях. Дори най-дръзкият антропоморфизъм не би се осмелил да твърди, че такива взаимоотношения могат да съществуват между Бога и човека. Нима някой ще дръзне да каже, че тук се проявяват отношения, подобни на тези между родители и деца, приятели и съседи?”

На въпроса на Паулзен ап. Павел отговаря утвърдително. Неговото служение произлиза именно от такива взаимоотношения. Като се основава на своите апостолски пълномощия и на огромния си опит във вярата, той пише на Римската църква: «Не сте приели дух на робство, та пак да живеете в страх, а сте приели дух на осиновение, чрез който и викаме: „Ава, Отче!” Така самият Дух свидетелства заедно с нашия дух, че сме Божии чеда» (Римл. 8:15-16).

Свидетелството на ап. Павел потвърждава опита на множество вярващи през всички времена, които, както се изразява Фр. Хайлер: „Казват не просто, че съществува личностна връзка между Бога и човека, но и че са изпитали тези взаимоотношения като непосредствени, задушевени и постоянни. Бог действително е бил за тях Отец, Господар и Приятел.”

Исус учи Своите ученици да се молят, но никак не и с намерението да даде на Своите ученици в молитвата „Отче наш” основа за литургия на нов култ. В предадената ни Господна молитва са се отразили много дълбоко вътрешният духовен характер, всеобхватната широта и крайните цели на Неговото молитвено общение с Бог Отец. Диалогът на Исус с Бог Отец не е беседа на творението с Твореца, на роба с Господаря, на поданика с Царя. Това е общение на Сина с Ощеца. Вярващият, който живее в духа на Исус Христос, т.е. в дух на осиновение, живее в подобно общение с Бога, своя Отец. За него молитвата не е само разговор с Бога, но и смирение, за да може Бог да говори с него.

ВЯРА В БОЖЕСТВЕННОТО САМОВЛАСТИЕ

Бог е нещо много повече от една идея. Той е съзнателно действаща, независима и пълновластна Личност. В Своята воля и в Своите действия Той е независим от човека, противопоставя се на претенциите на царете, не се влияе от борбата на народите, желанията на демоните и силите на преизподнята: «Ще си спомнат и ще се обърнат към Господ всички земни краища и ще се поклонят пред Теб всички племена на народите; защото царството е на Господ и Той владее над народите» (Пс. 22:27-28).

Божественото откровение в Христос е не просто сила, а възпътена Божия сила. Съдържанието на благата вест ап. Павел обобщава така: «Ние проповядваме... Христос, Божия сила и Божия премъдрост» (I Кор. 1:23-24). Бог действително е Този, Който господства над цялото творение, включително и над народите. Това, което ние наричаме чудо, за Него е просто творческо действие. Зад събитията, които ние назоваваме

история, стои Неговото върховно владичество. Какво са плановете на хората в сравнение с Неговото величествено господство над небето и земята, в сравнение с Неговото пълновластно управление над народите и над техните водачи! Той изрича дума и народите изчезват под диханието Му. Така само при условие, че Бог действително е Бог, има смисъл човек в нужда и безсилие да търси прибежище при Него. Тоест по думите на ап. Павел само тогава има смисъл да се обръщаме към Бога в молитва, ако Той може да обърне всичко в благословение.

Макар че някои продължават да тълкуват обръщането на човека към Бога като слабост, в молитвена битка той винаги е намирал онези побеждаващи света сили, които напразно би търсил в самия себе си. На колене са се извоювали победи, преодолявало се е отчаянието, възраждала се е надеждата. Без Божията намеса никой никога не би могъл да изпита нещо подобно. А за онези, които пребъдват в общение с Бога, в крайна сметка молитвата става съдържание на целия им живот. Бог за тях е постоянният душегрижител, на Когото те доверяват всички тайни на своята душа.

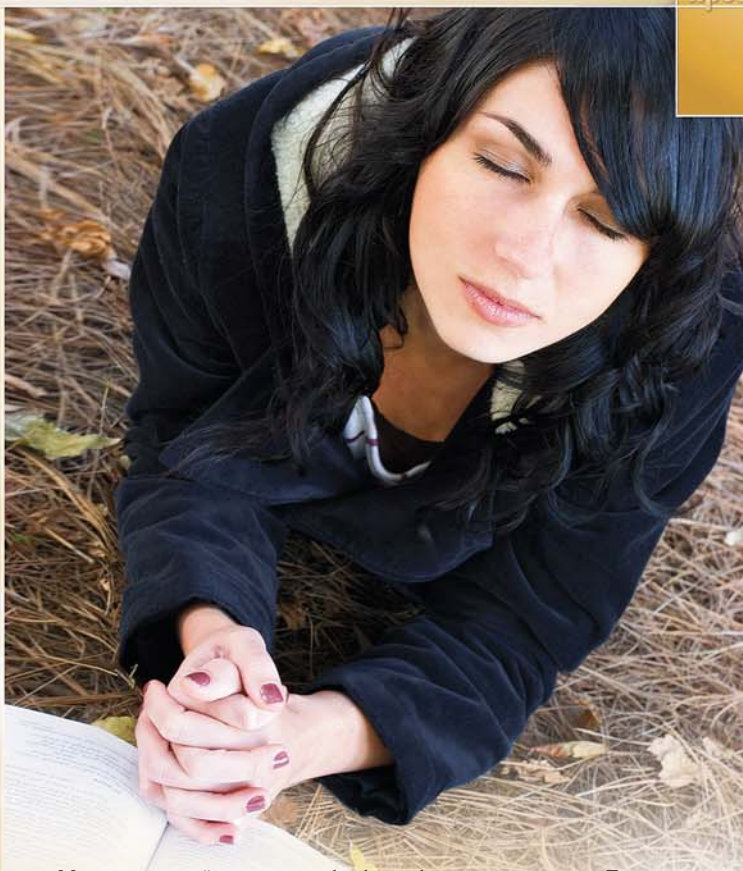
Епископ Монрад свидетелства: „Всичко, което вълнува душата ни, възвишеното и всекидневното, всичко можем да включим в нашата молитва.” А Мартин Лутер ни е оставил прекрасната мисъл: „Всяко вдишване на християнина е молитва: колкото пъти вдишва, толкова пъти се и моли.” Привърженикът на всяка друга религия не е „раб Божи”, а „господар на божественото в себе си”. Човекът герой не очаква благодатта на спасението, а сам се опитва да създаде нравствено спасение и благодат.

В природата на човека е заложен стремежът му да помогне сам на себе си. Той се обляга на собствените си сили, удвоява енергията си, насочва действията си, активира вътрешните си резерви, за да възтържествува над обстоятелствата. Но кой не би отрекъл, че в края на краищата той търпи крах?!

Каква промяна обаче настъпва в живота на всички, които са потърсили прибежище у Бога! В молитва те познават Бога, Неговите пълновластни действия, неустоимата Му утеха, прощката, която дава. С това се обяснява тайнството на старозаветните псалми, които макар да започват с оплакване, стенания, признание за вина, завършват с благодарност, славословие и преклонение пред Бога. В молитвата човек търси прибежище у Бога и Бог в Своето пълновластие отговаря на човека в неговата нужда и му дава да познае божествените дела като чудо на благодатта.

ВЯРА В БОЖИЕТО ОТКРОВЕНИЕ

Но за Бога върховната власт не е най-главното. Неговите независими от нищо действия са откровение за човека. Поради Своята милост Той открива Себе Си на хората, за да Го познаят като Този, Който носи избавление. Чрез Своето откровение Бог цели да стигне до човека, да го утеши и укрепи, да го просвети, да го води или предупреди, да го изправи пред избор. Ако Бог говори, Той винаги се обръща към конкретни хора в конкретен момент от историята.

Молитвата действително би била безсмислица, ако Бог не бе поставил господството Си над творението и историята в служба на Своето откровение. По думите на бл. Августин Бог не е „безкрайно, неизменно единство, а жива мощ на волята; не е спокойна тишина, а активно творческо усилие; не е вечен покой, а вечно действие; не е висше битие, а най-висш живот”. Това се потвърждава от безкрайните свидетелства в Свещеното Писание, които говорят за могъщата намеса на Бога в живота на отделни хора и цели народи.

Дали човек възприема Божието откровение като милост, или като осъждане - това се определя от неговото отношение към Бога. Ако той се уповава с доверие на Словото и делата на Бога, божественото откровение ще бъде за него спасение и избавление. Но ако го отхвърли, всъщност ще отрече самия Бог в Неговото Слово и ще започне да се съпротивлява на Неговите действия.

ВЯРА В БОЖИЕТО ПРИСЪСТВИЕ

Божие присъствие надхвърля неизмеримо всички светилища и храмове в света. Макар Бог в някои периоди е използвал определени места, за да яви Своите откровения, Той никога не е бил ограничаван с тях. За тези, които са Го търсили и са отправяли молитва към Него, Той винаги е бил близо. Пророците свидетелстват, че Бог може да бъде намерен не само на Сионската планина и в светилището. Той е близо до всички, които Го призовават в истина. Исаия се обръща към израилтяните: «Така казва Господ: „Небето Ми е престол и земята е Мое подножие; какъв дом искате да

Молитвата е свят сам по себе си и може да я познае само този, който живее в този свят.

Желанието на Бога да помогне на човека в нуждите, греховете, борбите и грижите му е много по-силно от желанието на самия човек да получи помощ.

построите за Мен? И какво ще бъде мястото на Моя покой?» (Ис. 66:1). На въпроса на самарянката къде е най-добре да се покланяш на Бога - в Йерусалим или в Самария, - Исус отговаря, че поклонението на Бога не се определя от мястото, а най-важното е да бъде поклонение с Дух и истина. Не е случайно пророческото слово, че Господ живее в смирените сърца и в съкрушения дух. За ап. Павел и Сила затворническата килия във Филипи е свято място не по-малко от величествения храм „Св. София“ в Константинопол. За тези, които са оцелявали и са се молили в ледените пустини на Сибир, Бог не е по-малко близък, отколкото за тези, които се молят в църквата „Успение“ в Йерусалим. Ето защо М. Лутер обобщава: „Християнинът не е привързан към нито едно място и може да се моли навсякъде: и навън, в полето, и в църквата.“ Това осъзнаване на вездесъщото Божие присъствие не противоречи на Иисусовите думи: «А ти, когато се молиш, влез във вътрешната си стаичка и като си затвориш вратата, помоли се на своя Отец, Който е в тайно» (Мат. 6:6). Защото молитвеното общение с Бога не е представление, а явяване на Бога пред човека, който Го при-зовава в нужда и благодарност.

ВЯРА В БОЖИЕТО МИЛОСЪРДИЕ

Най-дълбоката тайна на молитвата не е в това, че чрез нея човек е способен да убеди Бога да промени позицията Си, а в това, че докато се моли, дава възможност на Бога да му помогне. На този, който бяга от Господното лице, както Каин, няма как да му бъде оказана помощ. Бог не променя намеренията и волята Си по молба на човека. Неговата цел е да настрои молитвата на човека към Своята воля.

Често хора, твърдо решени да изпросят нещо от Бога чрез молитвена борба, са откривали, че удовлетворяването на молбата им носи много повече нещастие, отколкото благословение. Колкото по-дълбоко човекът на вярата прониква в тайната на молитвата, толкова повече се старее да следва позицията на Исус пред Бог Отец: „Не Моята воля, а Твоята да бъде.“ Желанието на Бога да помогне на човека в нуждите, греховете, борбите и грижите му е много по-силно от желанието на човека да получи помощ.

Исус в Своята проповед на планината насърчава учениците Си и народа към молитва с думите: «Искайте и ще ви се даде; търсете и ще намерите; хлопайте и ще ви се отвори; защото всеки, който иска, получава; който търси, намира; и на този, който хлопа, ще се отвори» (Мат. 7:7).

Павел, като апостол на Исус Христос, носи тази вест и пише до църквата в Ефес: «Като се молите в Духа на всяко време с всякаква молитва и прошение, бодърствайте в това с неуморно постоянство и молба за всички светии» (Еф. 6:18). В първото си Послание ап. Йоан свидетелства: «И дръзновението, което имаме пред Него, е това, че ако просим нещо по Неговата воля, Той ще ни слуша; и ако знаем, че ни слуша, за каквото и да попросим, знаем, че получаваме това, което сме просили от Него» (I Йоан 5:14). За Бога в изпълнението на ншите молитви няма чудеса. Той върши Своите творчески, пълновластни дела. За Бога е свойствено само творческо властно действие. Отговорите на молитвите, които Бог дава, често до такава степен надхвърлят човешките прошения и представи, че дори не можем да схванем скритите връзки в това, което получаваме от Бога. И макар че получаваме помощ, често не разбираме последователността от събития и обстоятелства в Божия отговор. Остава ни само да възкликнем: „Боже, пътят Ти е свят, кой е велик като Теб! Ти си Бог, Който твори чудеса!“

ВЯРА В БОЖИИТЕ ОБЕЩАНИЯ

Безбройните молитви през хилядолетията са се родили от конкретните Божии обещания. Мнозина не биха се осмелили да застанат пред Бога с една или друга молба, ако Негово за-свидетелствано обещание не би им дало това дръзновение. Но е много важно и че в Библията се описва преживяното от хората, познали Бога чрез Неговите отговори като насърчение за другите. Защото едва ли има човешка молба или нужда, за които в Писанието да не е дадено обещание.

За мнозина и най-силното свидетелство на вярата не означава нищо. Те вярват в самите себе си. И докато не претърпят крах, ще останат свои собствени богове. Но има още хора, които честно си задават въпроса: „Има ли смисъл молитвата?“ За тях Божието Слово и свидетелствата на вярващите могат да станат подтик за живот в молитва. И тогава те също ще прославят Бога в Неговото все-властие, милосърдие и откровение с думите на Псалма: “Ще Те превъзнесам, Боже мой, Царю мой, и ще благославям Твоето име от века и до века” (Пс. 145:1).

Якоб Нрьокер

